

בליעת איסורים ע"י חום - כלי ראשון קר, גוש, וכלי ריק וחם

❖ בליעת איסורים ע"י גוש בכלי שני

בשיעור שעבר דנו בבליעה ע"י חום של כלי שני, וראינו שמעמדו של כלי שני פחות משל כלי ראשון לענין הבלעה. בשיעור הקרוב נעסוק מאכל שאינו נוזלי - גוש - שהועבר לכלי שני. האם מעמדו ככל מאכל בכלי שני, או שיש להחמיר בו יותר.

טור סי' צד

וכתב ה"ר פרץ: יש רוצים להתיר בשר רותח שחתכו בסכין חולבת ע"י קליפה, וכדאמרין גבי בית השחיטה רותח וסגי בקליפה. ולא דמי להתם, דהתם אין כל הבהמה רותחת אלא מקום בית השחיטה לבד, אבל חתיכה שכולה רותחת כשחותכין אותה בסכין חולבת מתפשט בכולה, וכולה אסורה אם אין בה ששים כנגד כל הסכין. ודוקא כשהסכין בן יומא אבל אם אינו בן יומא או אינו יודע אם הוא בן יומא אם לאו מסתמא אינו בן יומא דסתם כלים אינן בני יומא אבל קליפה בעי:

דרכי משה סי' קה ס"ק ה

נפל איסור לתוך היתר חם וכו' ובהר"ן פרק כל הבשר [לגבי תתאה גבר] יזזה מיירי שנטלו מן האש דאי עדיין על האש בין האיסור בין ההיתר הוא כחם לתוך חם, אלא מיירי שנטלו מן האש ועדיין חם עכ"ל. ונראה מדברי הר"ן דדוקא כשנטלו מן האש אבל עדיין הוא בכלי ראשון, אבל אם שמוהו כבר בכלי שני, ודאי אינו אוסר כלל לפי מה דקי"ל דכ"ש אינו מבשל ואינו מבליע ומפליט, וכמו שנתבאר לעיל סי' סח... וכן לקמן סי' קז גבי דגים טמאים שנתערבו בקערה שהיו אוסרים אי לאו מטעם דבטלים ברוב, אבל אם כבר מונח בכלי שני, חם אע"פ שהיד סולדת בו אינו מבליע, כמו שאר כלי שני. או דבר עב כגון חתיכה בשר שהניחו בכ"ש. דלא גרע דבר שהוא גוש מדבר לח. וכן משמע מדברי הרשב"א שמדמה ענין כ"ש לחום חלב הכסלים שהוא דבר עב. גם שנראה לעינים שרוטב רותחת יותר שומרת חומו מדבר עב. ודלא כמו שראיתי מהר"ש לוריא שחילק בהכי, ואין דבריו נראין.

מהרש"ל חולין ז, מד

כתב סמ"ג (לאוין קל"ב): שרביטי גושים של פוליים ושל פוריש שנתבשלו, ונמצא תולע באחד מהן, השרביט שנמצא בה התולע זורק לחוץ. והשאר - יש שאוסרין אפילו ע"י סי של היתר שיש במחבת. (ומין) [וכן] דגים קטנים שנתבשלו, ונמצא אחד מהן דג טמא, הדג טמא זורק לחוץ, והשאר - יש שאוסרין אפילו ע"י סי, לפי שכשמערה המים חמין לחוץ, פעמים בסוף העירוי עם מעט מים ישנו לדג טמא עם כ' דגים או ל', ונאסרו, וחוזרין ונוגעין חמין לכל שאר הדגים. ואמר הרב ר"ב בשם ר"י (סה"ת סימן ל"ה) שהן מותרין, מפני שאותן הד' או ה' בטילים ברוב בתערובות, כי אין שייך לומר בריה לא בטלה אלא בבריה שאיסורה מחמת עצמה, ולא מחמת בליעת איסור אחר. ואין חוזרין ואוסרין השאר אע"פ שנוגעין בהן חמין, לפי שהאיסור הנבלע ואין

איסורו מחמת עצמו, אינו חוזר ונפלט ביבש, אלא ע"י מים שעמה, כמו שנבאר בע"ה במצות בשר בחלב ע"כ,

והנה מ"ש ע"י מים שעמה, ר"ל מים רותחין, וכן הלשון בסתם בשי"ד (סימן נ"א) ופ"י בכלי ראשון, לאפוקי מה שהוא בקערה שהוא כלי שני, אינו מפליט ומבליע האיסור שבתוכו לדבר אחר כל זמן שאינה אסורה מחמת עצמה. אבל אם האיסורים מחמת עצמה, אז היו אסורים בנגיעה אף בלא רוטב אף אחר שבאו לכלי שני כל זמן שהיד סולדת בהן, דלא שייך כלי שני אלא במים ורוטב וכל דבר הצלול שמתערב מיד באחת, ונתקרה במהרה. אבל לא בחתיכת בשר או דג וכל דבר שהוא גוש, דכל זמן שהיד סולדת בו עומד בחמימתו, מפליט ומבליע שפיר. ומשום הכי נראה דדוחן ואורז ג"כ, אחר שנתערו מקדירה לתוך קערה, כל זמן שהיד סולדת בו וחמים הן ככלי ראשון. ונ"מ לענין בשר בחלב, שאם הכף בן יומו מבשר והדוחן בלוע מן חלב, או איפכא, נאסר המאכל משום בשר בחלב, וגם נאסר הכף בבלוע זו, אוסר אח"כ קדירה אחרת אם תחבו לתוכו... אבל אם אותו התבשיל נאסר כבר בבליעה, לא נאסר הכף בלא רוטב, מאחר שהמאכל אינו אוסר מחמת עצמו. וכ"ש שאם המאכל הוא של חלב או של בשר, שאין הכף נמי נעשה כמוה ולהיות בן יומו, ולאסור אח"כ קדירה אחרת משום בשר בחלב, מאחר דכולו היתר. דלא גרע מדבר הנאסר בבליעה, שאין אוסר בלא רוטב, כ"ש בכולו היתר, וכמ"ש לקמן.

שו"ע יו"ד סי' צד סעי' ז

בשר רותח שחתכו בסכין חולבת, כל החתיכה אסורה אם אין בה ששים כנגד מקום הסכין שחתך הבשר. אבל אם אינו בן יומו, או אם אינו יודע שהוא בן יומו, אינו אוסר אלא כדי קליפה. הנה: וכל זה בבשר רותח בכלי ראשון, ואז אם הסכין בן יומו ואין סי' בבשר נגד הסכין הכל אסור, ואף הסכין צריך הגעלה. אבל אם הוא כלי שני, הבשר צריך קליפה; והסכין, נעיצה בקרקע (ארוך כלל ל"ו), וכן נוהגין. ואפילו אין הסכין בן יומו, יש לקלוף הבשר מעט משום שמנונית הסכין (טור ובי"י בשם סמ"ק).

ט"ז שם ס"ק יד

וכל זה בבשר רותח כו'. - בת"ח כתב ג"כ הכי. ותמיהני שהרב רמ"א רגיל להביא האו"ה בכל המקומות, וכאן לא הביא דבריו כמ"ש [צ"ל במה שכתב] בכלל ל"ו בזה, לאסור 'אם חתך בשר רותח שהיד סולדת בו שנחתך בסכין של חלב שהוא בן יומו מתשמיש רותח, אגב דוחקא דסכינא בלע בכולו, וצריך סי' נגד כל הלהב כו'. ול"ד לכלי שני, דבדבר יבש ליכא דפנות המקררות ומבשל מיהו כ"ז שהיד סולדת בו, ואם אין סי' הבשר אסור אפ"י בהנאה, ובכלי שני איכא דופני הכלי שמצננות אותו כל שעה. ואע"ג דאין כאן גם דופני הכלי ראשון שמחזיק לו החמימות זמן ארוך, מ"מ מיבלע מיהו בלע כו' עכ"ל. הרי לפנינו דגם אם מונח הבשר הרותח על הטעלי"ר מחמיר בו לאסור גם הבשר והיינו כל זמן שהוא רותח הרבה אחר שבא מן הכלי ראשון. וכך הם דברי רש"ל פרק ג"ה סי' מ"ד וז"ל... עכ"ל.

ובד"מ סי' ק"ה מביא דברי רש"ל אלו וחולק עליו וכתב...

ול"נ שאין ראייה מזה, דכאן גרע טפי שיש דוחקא דסכינא ודמ"א לצנון דריש סימן צ"ו דאסרינן ליה בני"ט. וכן נלע"ד להוכיח מלשון הר"ף בטור בדין זה שכתב: 'יש רוצים להתיר בשר רותח שחתכו בסכין חולבת על ידי קליפה כדאמרינן גבי בית השחיטה כו'', ואי מיירי בכלי ראשון מי הוא זה אשר רוצה להקל בכלי ראשון בכדי קליפה דאי בכלי ראשון סגי בקליפה היאך תמצא

בעולם לאסור כולו בנותן טעם, אלא פשוט דבכלי שני מיירי ואפ"ה מחמיר בו להצריך ס' כיון שהיד סולדת בו, ואם לאו כל החתיכה אסורה.

במ"ח ז"ל כתב בס"י ק"ה דבחתך בשר רותח בסכין חולבת בכלי שני והיד סולדת בו דהסכין נאסר דהבשר מפליט בו אבל אין הבשר נאסר שאין כח בחום דכלי שני להפליט הבלוע בסכין ולהבליע בבשר.

ולפי הנראה לע"ד יש להחמיר במקום שיש דוחקא דסכינא, אבל באין דוחקא דסכינא כההיא דתחב כפ שזכר רש"ל בזה יש להקל כדעת רמ"א:

ש"ך ס"י קה ס"ק ח

אם שניהם חמים מחום כלי ראשון כו' - ודעת מהרש"ל באו"ש ובספרו פכ"ה ס"י ע"א, דבדבר גוש כגון חתיכת בשר או דג או אורז או דוחן דמערין חם מן הקדירה, אם היד סולדת בו דינו לעולם ככלי ראשון. ואין בידי להכריע, רק נ"ל כיון דהתוס' פרק כירה כתבו הטעם לחלק בין כלי ראשון לכלי שני דכלי ראשון כיון שעמד על האור דופנותיו חמין ומחזיק חומו זמן מרובה א"כ נראה דהכל תלוי בדפנות. א"כ דבר גוש נמי כיון דמיקרי יבש לא שייך בו דפנות. וכ"כ באו"ה כלל ל"ז ד"ז דבדבר יבש ליכא דפנות המקררות ומבשל לעולם כל זמן שהיד סולדת בו ע"ש. וכן משמע לכאורה בסוף ש"ד בדיני זבוב ובאו"ה כלל נ"ז ד"ג בשם המרדכי, במה שכתבו שם דאם עירה תבשיל עם זבוב לקערה ונפל שם הזבוב תחלה דנאסר הקערה כדי קליפה כדין חם לתוך צונן, דאין שייך לזבוב היוצא מן הרותח להיות ככלי שני עכ"ל. וכמו שפירש מהרש"ל שם. אף על פי שמצאתי כתיבת יד הרב בגליון האו"ה כלל כ"ז שכתב וז"ל: 'נ"ל דמטעם עירו קאמר, מאחר דהזבוב נתערב עם התבשיל מקרי עדיין כלי ראשון כשאר עירו האוסר כדי קליפה, אבל בלא זו אין לחלק בין זבוב לשאר עירו עכ"ל הרב לטעמיה כאן בהג"ה. ולעיל ס"י צ"ד ס"ד אזיל לטעמיה. וכן כתב בת"ח סוף כלל ס"א, שהמנהג פשוט כשאוכלים בשר שהוא בקערה עם סכין חולבת דאין אוסרים כו'. אבל פשטא דלישנא דש"ד ופוסקים הנ"ל משמעין כמהרש"ל. וכן משמע לכאורה מדברי הבי"י ר"ס ק"ז וכמו שכתב הפרישה לשם בהדיא ע"ש (ועמ"ש בר"ס ק"ז ודוק). והרב בד"מ כתב דבס"י ק"ז נמי מטעם עירו אתינן עלה ודחה דברי מהרש"ל באין ראיות מוכרחות וצ"ע.

מיהו ודאי באורז ודוחן אם הוא צלול ונשפך כעין רוטב נראה דיש לסמוך אדברי הרב וכן משמע באו"ה שם דדוקא בדבר יבש לא שייך כלי שני. ואולי גם מהרש"ל לא קאמר אלא באורז ודוחן שאינם צלולים וכן משמע מדבריו שם ע"ש. והבי"ח כתב ג"כ בזה סברות מלבו ואינן מוכרחות והנלפע"ד כתבתי:

על פניו, לפנינו מחלוקת במציאות - אם גוש שומר על חומו יותר מאשר מאכל נוזלי, או שהוא מתקרר מהר יותר.
איזו שיטה מסתברת יותר?

❖ מצקת וכלי ריק וחם

ט"ז סי' צב ס"ק ל

- (1) כתוב במהרי"ל הלכות פסח וז"ל: והמגעיל על ידי עירו ששופך הרוחחין על הכלי להגעילו, יזהר שישפוך המים הרוחחין דוקא מן הכלי שבשלו בו והוא הנקרא כלי ראשון, ואל ישאוב מן הכלי שבו הרוחחין בכלי אחר ולערות ממנו להגעיל, משום דכלי ששואב עמו הוא כלי שני ונתבטל בו בישול הרוחחין טרם שמגעילן. אכן אם שוהה את הכלי ששואב עמו תוך הכלי שמבשלין בו הרוחחין ובעוד הוא שם מעלין המים רתיחות שפיר מתקרי גם הוא כלי ראשון עכ"ל. מדברים אלו משמע שאם שואב מכלי ראשון והוציא רותחים מקרי אח"כ כלי שני ויש בו דין כ"ש.
- (2) ותמהתי מאד על זה דהא בעודו בכלי ראשון הכלי הזה שתוחב בו גם הוא כלי ראשון, דהא מגעילין בכלי ראשון כלים ומפליט מהם הבלוע. וכן קי"ל בתוחב כף איסור לקדירה דאוסר תכף אפילו אם מוציאו תכף ממנו, והיאך נאמר כאן שכשמוציא הכלי ששואב מכלי ראשון נעשה כלי שני, כיון שבא עליו שם כלי ראשון מי נותן לו אח"כ שם אחר, והלא כלי ראשון שמו עליו אף אם נעקר מאש, ה"ה נמי זה שנעקר מהרוחחין שתוך כלי ראשון.
- (3) ותו דאם שהה שם קצת מודה מהרי"ל דנשאר עליו שם כלי ראשון, ואם כן מאן מפיס כמה תהא השהייה. וכמ"ש הטור א"ח סי' תנ"ב וז"ל: 'כתב רי"ף משהי למאני בגו יורה עד דפלטו וכתב אבי עזרי מי יודע לשער כו', ה"נ נימא כך מי יודע לשער שיעור השהייה בזה.
- (4) ועוד ראיה מפ' כירה דאמר ר' (שמואל) [יצחק] בר אבדימי נכנסתי אחר רבי למרחץ בשבת כו' וא"ל טול בכלי שני כדי שיתמעט החום. ואין לטעות ולומר... אלא דבר פשוט דה"ק רבי טול מן המים באיזה דבר ותנהו לכלי שני דהיינו שיערה אותו לכלי שני ככל כלי שני שבתלמוד. ותדע דאם היה כאן רבותא בהאי כלי ראשון שנעשה אח"כ שני, היה לו שם לומר חידוש זה במקום דילפינן מינה כלי שני אינו מבשל, טפי היה לו לומר דאפילו כלי ראשון נעשה כלי שני ואינו מבשל. גם הטור א"ח סימן שי"ח כשהעתיק דין זה של טול בכלי שני כו' לא כתב אלא אם היה חמין בכ"ש יוכל ליתן לתוכו כו', ולא כתב שישאב מכלי ראשון ואפ"ה יתן לתוכו. אלא פשוט שזהו אינו.
- (5) וראיה מפורשת עוד ממ"ש באגודה הביאו באו"ה כלל (ס) [כ"ז] וז"ל: 'זבוב הנמצא בקערה מותר דהוי ספק ספיקא שמא בכלי שני נפלה ואת"ל בכלי ראשון שמא כשהוציאו הזבוב והיינו בכף היה סי' בכף עכ"ל. וכן לענין הוצאת ביצה טמאה בכף. וכ"כ בש"ד ובטור לענין הוצאת זבוב בכף סי' ק"ז. הרי שהצריך סי' במרק שבכף נגד הזבוב. והיינו דחשביה לכלי ראשון אע"פ שהוציאו מן הקדרה, דכל זמן שהיה בקדירה אין איסור מחמת זבוב דהיה שם סי', רק אחר שהוציאוהו בכף אוסרו, ועל זה אמר שמא היה סי' בכף, שמע מינה דעדיין שם ראשון על הכף אע"פ שהוציאוהו. וכן מוכח מפסק רמ"א בסי' ק"ז שכתב: 'אבל אם היה מעט מהתבשיל עם האיסור בכף והוחזר לקדירה צריך סי' גם נגד מעט התבשיל, דהוא נעשה נבילה בכף, שמע מינה דהכף הוא כלי ראשון במה ששואב מן הקדירה ואוסר מרק שבתוכו עד סי'.
- (6) ושוב ראיתי בת"ה סי' קפ"ג לענין שבלוע בתוך הכף יהיה נעשה נבילה כתב וז"ל: 'י"ל דלאחר שהוציאו הכף מן הרוחחין, כל הבלוע בתוכה חשיב כמו כלי שני ולא פלט ולא בלע, וכ"ש לטעמא דאין איסור בלוע אוסר היתר בלוע עכ"ל. נראה דלק"מ מזה על מה שכתבתי, דהתם מוציא כף ריקן מהקדירה ואין שם אלא מה שבלוע בו, בזה אמרינן ודאי דאין בכלי ריקן חום כ"כ שיפליט ויבלע במה שבתוכו בלוע. ואפילו בכלי ראשון ממש שהוסר מן האור והורק מה שבתוכו

נראה לומר כן. מה שאין כן באם יש עדיין בתוכו הרוטב או התבשיל הרותח, ודאי הוה על הכף שם כלי ראשון ממש כמו על הקדירה, דאל"כ ודאי אין סברא לומר דהת"ה יחלוק מסברא בעלמא על הש"ד וטור ואגוד' שזכרתי, אלא ודאי כמו שכתבתי.

(7) ושוב ראיתי בתוס' פרק א"מ דף ל"ג ד"ה קינסא וז"ל: 'ור"י היה אומר כי מצוה מן המובחר להגעיל כל נסר לבד ולזרוק עליה מאותו כלי עצמו שהוא רותח על האור ודי בכך אע"פ שפסקה הרתיחה כשמעבירה מן האור. ויש משימין קערה בתוך מחבת על האש עד שהרתיחה עולה תוך הקערה ומאותה קערה מגעילין, ובזה מסופק ר"י אם זה מועיל ככלי ראשון אם לאו, ותלה הדבר להחמיר ואסר להגעיל בהן דחשיב ככלי שני. ולענין מליגת תרנגולת נמי אסור דחשיב ליה ככלי ראשון' עכ"ל. הרי לפנינו דהתוס' נסתפקו בזה והעלו לחומרא. אלא דהרא"ש שם כתב בשם ר"י דהוה ככלי ראשון כיון שהוציאו מן היורה מרותח, וכ"כ הטור בי"ד סי' קל"ה בשם ר"י, וא"כ צ"ל דגירסא אחרת היתה להם בתוס'. ומדברי רמ"א על פי הגהת מיימוני בא"ח סי' תנ"א משמע שפסק לחומרא דלא הוי ככלי ראשון, דהא כתב שם ויערה עליהן רותחין מכלי ראשון כו' ע"כ נראה להחמיר כדברי התוספות:

פרי מגדים משבצות זהב ס"ק ל

... כתב עוד הט"ז והאריך והעלה, דאם הוציא כף עם מאכל שם כלי ראשון עליו וריקן אין שם כלי ראשון עליו. ועיין נקודות הכסף כאן ובסימן ק"ז בש"ך אות ז' כתב בקצרה דהוה ספק. ושמא שם כלי ראשון עליו.

ולדינא צ"ע גדול מה שהחליט בפשיטות דכלי ריקן אין בו דין כלי ראשון, והיינו לאחר שהוסר מן האש דבעודו על האש, וודאי בולע אם יד סולדת בו. ומההיא דטפת חלב על הקדירה בחוץ שאם נגד הרוטב אף בפעם שניה די בסי' נגד הטפה, ולא אמרינן מיד שהורק התבשיל ראשון נעשה נבילה הבלוע יש קצת ראייה. ובש"ך אבאר זה. ומ"מ ראייתו הוא מתרומת הדשן קפ"ג אהא דתוחב כף חלב ב' פעמים אין צריך אלא פעם א' סי' יע"ש.

והמעיין לקמן סי' צ"ד המחבר פסק בפשיטות דבעינן ב' פעמים סי'. ואף רמ"א דהיקל היינו דמן התורה ברובא בטל וכמו שאבאר שם. משא"כ כאן וא"כ קדירה רותחת שהוסר מן האש והורק אח"כ נפל איסור שם צריך עיון. ואין להאריך כאן. ואי"ה במקום אחר אבאר עוד בעזרת השי"ת:

❖ כלי ראשון שאין היד סולדת בו

ש"ך סי' קה ס"ק ה

... וכל חום היינו דוקא כשהיד סולדת בו, אבל אין היד סולדת בו אפי' הוא כלי ראשון שעומד על האש אינו אוסר כלל. וכ"פ הפוסקים ראשונים ואחרונים בדוכתי טובי.
וכ"כ מהרש"ל פכ"ה סימן ע"א, אלא שאח"כ כתב: 'אלא דמסתפינא להקל בכלי ראשון שעומד על האש כל זמן שהוא חם אפי' אין היד סולדת בו, דעשו הרחקה לכלי ראשון כדאיתא בירושלמי כו"י. ולא ירדתי לסוף דעתו, דהרי בירושלמי פרק כירה איתא דעשו הרחקה לכלי ראשון שאין היד שולטת בו, והיינו שאין להיד שליטה בו דהיינו היד סולדת בו, אבל כשהיד שולטת בו מוכח התם בירושלמי להדיא דשרי לכ"ע. וכן הסכמת הפוסקים.
וכ"כ בתורת חטאת כלל נ"ז דין י"ב, אלא דבכלל כ"ג ד"ג פסק כהרשב"א וטור, דצונן לתוך חם שאין היד סולדת בו צריך קליפה. וצריך לומר דסבירא ליה דאע"פ שאין היד סולדת בו מבליע כדי קליפה. וכן יש להחמיר אע"פ דמדברי שאר הפוסקים לא נראה כן ודו"ק:

ים של שלמה חולין ת, עא

(סימן ק"ה) כתב הרשב"א (תה"ב הקצר בית ד' דף ב' ע"א), י"א שאין מפליט אלא חום של כלי ראשון שהוא מבשל, אבל כלי שני, וכן עירוי שהוא ככלי שני אינו מפליט. ולא נהירא! שהרי חום של בית השחיטה וחום חלב הכסלים מפליט, שהן פחותים מכלי שני. אלא כל חום שע"י האש מפליט, אפי' אין היד סולדת בו ע"כ...
אבל היכא שאין היד סולדת בו, נראה בעיני דלא בעי אלא הדחה. ולא דמי לחום בית השחיטה שהוא חום הטבעי, אפי' אין היד סולדת בו טבעו חזק, ובולע ומבליע בכדי קליפה, דומיא דמלח דמרתניח אף שאין היד סולדת בו. אבל חום האש, כל זמן שאין היד סולדת, אפילו בכלי ראשון ועומד על האש אין בו כח להבליע כלל, וגם אינו בולע.
אלא דמסתפינא להקל בכלי ראשון שעומד על האש, כל זמן שהוא חם אפי' אין היד סולדת בו ראוי לאסור, דעשו הרחקה לכלי ראשון, כדאיתא בירושלמי (שבת פ"ג ה"ד). סוף דבר דברי הגדולים שחולקים על הרשב"א עיקר, וכן המנהג, להתיר כלי שני היכא שאין היד סולדת בו.

פרי מגדים סוף סי' סח הדין הראשון

ויד סולדת בו היינו שיעור שכריסו של תינוק בן יומו נכוית בו, כדאמרינן פ' כירה מ"א ב' אבל אין יד סולדת בו אף שעומד אצל האש אין מבשל ואף אין מפליט ומבליע כן פסק המחבר והרב בק"ה ודוכתי טובא אלא שיש"ש הביאו הש"ך בק"ה אות ה' כתב דמסתפינא להקל בכלי ראשון שעומד על האש והביא ראייה מירושלמי והש"ך כתב דאדרבה משם ראייה להיפוך ולכן מוכרח אני להעתיק דברי הירושלמי בפ' כירה תניא ר' יוסי בן נורי ממלא אדם חבית מים ונותן נגד המדורה לא בשביל שתיחם אלא להפיג צינתן דברי ר"מ וחכמים אוסרין יאות אמר ר"מ ומ"ט דרבנן יבא כ"י דמר ר' זעירא בשם ר' יהודא מותר להפשיר במקום שיד שולטת ואסור להפשיר במקום שאין יד שולטת אפי' במקום שיד שולטת עד איכן רבי יהודה בר פזי ר' סימון בשם רבי יוסי בר חנינא עד שהוא נותן ידו לתוכה והיא נכוית. הכל מודים בכלי שני שהוא מותר מה בין כ"ר לכ"ש א"ר יוסי כאן היד שולטת וכאן אין היד שולטת א"ר יונה כאן וכאן אין היד שולטת עשו הרחקה לכ"ר ולא עשו הרחקה לכ"ש. א"ר מנא ההן פינכא דאורזא מסייע לאבא ההן פינכא דגריסא מסייע לאבא דאת

מפני מאתר לאתר ועד כדון הוא רותח עכ"ל העתקתיו מדפוס דעסוי עם פי קרבן העדה ותוספתא שירי קרבן והנה טרם כל אומר לולי שדרכי החכמה נעלמו ממני הייתי אומר דה"פ דפריך בשלמא ר"מ שפיר דכל להפשיר אין זה בישול אלא רבנן מ"ט. ומשני ייבא (שם אמורא) דרבנן כי האי (כי כמו כי האי) דמר (כמו דאמר) ר' זעירא דהא דמותר להפשיר במקום שיד שולטת רחוק מהמדורה דליכא למיחש שיבוא לידי בישול ואסור להפשיר במקום שאין היד שולטת קרוב למדורה דאי שרית להפשיר יבוא לידי בישול ופי' אין שולטת היינו שנכוית היד שם כדמסיק והדר אמר דהכל מודים בכ"ש דשרי ליתן שמן או מים לתוכו ופריך מה בין כ"ר לכ"ש רבי יוסי אמר סתם כ"ש אין יד סולדת דהיינו יד שולטת בו וכאן בכ"ר אין יד שולטת. וסבר ר"י כל שאין יד שולטת אלא סולדת אף כ"ש מבשל ור' יונה אמר כאן וכאן אף בכ"ש אין שולטת אלא נכוית אפי"ה עשו הרחקה לכ"ר ולא לכ"ש וירצה בזה דכ"ר מבשל עשו הרחקה דאפילו להפשיר לתוכו נמי אסור דאי שרית להפשיר יבוא לידי בישול שישהה שם וכ"ש אף דיד סולדת בו אין מבשל ולא עשו הרחקה כ"ש אטו כ"ר כן נראה לי ההדיוט הפירוש. וע"ז מסיק ר' מנא בריה דרב יונה ההן פינכא דאורזא (קערה עם מאכל אורז או גריסין) דמשתמר חומו ויד סולדת בו אלמא אין סתם כ"ש דאין יד סולדת בו ואפי"ה כלי שני מותר ומסייע לאבא (לר' יונה) דכ"ש אף שאין יד שולטת אלא סולדת אין מבשל. ולפי"ז הירושלמי לא כמר דייק ולא כמר דייק דאין ענינו כלל לאיסורין ובשבת גזרו להפשיר בכ"ר אטו ישהה בתוכו ויבא לידי בישול לא באיסורין דאם אין יד סולדת בו אף עומד אצל האש אין מבשל ואף לא מפליט ומבליע וכדאמרן :

אמנם כן הפר"ח אות ח"י כתב וז"ל גרסינן בירושלמי על מתני' דאלפס וקדירה שהעבירו מרותחין לא יתן תבלין לתוכה רבי יהודה אומר נותן ואמרין הכל מודים בכ"ש מה בין כ"ר כו'. אולי בגירסתו היה כתוב הכל מודים בתר משנה דאלפס וגירסא שמצאתי בדפוס דעסויא כתובה אמשנה המיחם שפינהו. ודוחק לומר שמפרש הפר"ח הכל מודים דקאי אמשנה של אח"כ האלפס אלא שאני רואה שהישי"ש בכל הבשר ע"א והש"ך ק"ה אות ה' מפרשים כן כמ"ש הפר"ח דהכל מודים קאי אפולגתא דת"ק ור' יהודא לא אר"מ וחכמים יע"ש.

פתחי תשובה סי' קה ס"ק ו

כלי ראשון שהיד סולדת בו - ע"י ש"ך סק"ה שחולק על מהרש"ל שמחמיר אף שאין היד סולדת בו וע"י בתשובת ב"י סימן ד' שפסק כדעת מהרש"ל משום דבירושלמי משמע כוותיה דאי כפירוש הש"ך בדברי הירושלמי קשה הא מדינא הכי הוא ולא משום הרחקה ובעל ש"ך בעצמו הודה לו ע"ש ועיין בתשובת תשואת חן סימן ו' שהאריך בזה והעלה ג"כ לענין דינא להחמיר כדעת רש"ל באין הפ"מ אבל באין עומד אצל אש אין להחמיר כלל ע"ש :